

41 מהאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא ("אַבְרָהָם"). וְעִנְנָן הַשָּׁנִי הוּא
 42 הָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא הַתְּעוּרָוּת מִלְּמַעְלָה, בְּחֵינַת אַבְרָהָם, שְׁ(בְּאָהּ
 43 לְאַחֲרֵי הָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא הַתְּעוּרָוּת מִלְּמַטָּה (וְ)נֹתְנָתָּ כַּח
 44 בְּאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא שְׁיִהְיֶה כְּתוּצָא מִמֶּנָּה עִנְנָן שֶׁל
 45 הוֹלְדָה⁴, וְזֶהוּ עִנְנָן "אַבְרָהָם"
 46 הוֹלִיד אֶת יִצְחָק"⁵ היינו
 47 הַתְּעוּרָוּת מִלְּמַעְלָה שֶׁעַל־יְדֵיהָ
 48 הַהַתְּעוּרָוּת לִמְטָה 'מֹולִידָה', מְבִיאָה
 49 פִּירוּת וְתוּצָאוֹת.

1 וְאַלֶּה תּוֹלְדֵת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק¹.
 2 וַיְדוּעָה הַקּוֹשֵׁיאַ בְּזָה, בְּמַרְשֵׁי הַתּוֹרָה וּבְתוֹרַת הַחֲסִידוֹת דְּמֵאֲחַר
 3 שְׁפָכָר נֶאֱמַר "יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם", לְמָה חוֹזֵר הַפְּתוּב וְכּוֹפֵל
 4 "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק"
 5 ולכאורה הרי זו כפילות מיותרת?
 6 גַּם צָרִיךְ לְהַבִּין מְדוּעַ נִזְכָּרוּ
 7 בַּפְּתוּב אַבְרָהָם וְיִצְחָק
 8 בְּשְׂמוֹתֵיהֶם שְׁתֵּי פְּעָמִים?
 9 וּמִבְּאֵר בְּזָה בְּתוֹרָה אֹר²,
 10 לְאִדְמוֹרֵי הַזֶּקֶן וּבְתוֹרַת חַיִּים³,
 11 לְבִנּוֹ אִדְמוֹרֵי הָאֲמֻצֵי (דִּי
 12 חֲסִידֵישֵׁעַ סִּדְרָה פִּרְשַׁת הַשְּׁבׁוּעַ
 13 הַחֲסִידוֹת), שְׁ"אַבְרָהָם" הוּא
 14 בְּחֵינַת 'מִיִּן דְּכוּרִין', זְכוּרִים
 15 אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא, הַתְּעוּרָוּת
 16 מִלְּמַעְלָה וְ"יִצְחָק" הוּא בְּחֵינַת
 17 'מִיִּן נֹקְבִין' נְקִיִּים,
 18 אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא הַתְּעוּרָוּת
 19 מִלְּמַטָּה. כְּלוּמַר בְּדֶרֶךְ כָּלל הַשְּׁפַעָה
 20 בָּאָה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, וְהוֹזַכַּר מִסְּמַל אֵת
 21 בְּחֵינַת הַמְּשִׁפֵּעַ, וְהִנְקָבָה מִסְּמַלֵּת אֵת
 22 בְּחֵינַת הַמְּקַבֵּל, וְהַשְּׁפַעָה הִיא הַמְּשַׁכָּה
 23 שֶׁל 'מִיִּן דְּכוּרִין', אֵךְ יֵשׁ גַּם הַתְּעוּרָוּת
 24 וְהַשְּׁפַעָה בְּדֶרֶךְ מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה וְהִיא
 25 הַתְּעוּרָוּת וְהַעֲלָאָה שֶׁל 'מִיִּן נֹקְבִין',
 26 וְעַל כֵּךְ מְבֹאָר כַּאֲן שְׁעִבּוּדַת ה' שֶׁל
 27 אַבְרָהָם הִיְתָה בְּדֶרֶךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה,
 28 וְשֶׁל יִצְחָק הִיְתָה בְּדֶרֶךְ מִלְּמַטָּה
 29 לְמַעְלָה.
 30 וַיֵּשׁ בְּזָה שְׁנֵי עִנְיָנִים שׁוֹנִים,
 31 וְלַכֵּן לֹא־מִיתוּ שֶׁל דְּבַר אֵין בְּפִסּוּק
 32 כְּפִילוּת. עִנְנָן הָרֵאשׁוֹן הוּא
 33 הָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא הַתְּעוּרָוּת
 34 (הַמְּשַׁכָּה) מִלְּמַעְלָה שְׁמַעֲוֹרְתָּ
 35 אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא הַתְּעוּרָוּת
 36 מִלְּמַטָּה, וְזֶהוּ "יִצְחָק בֶּן
 37 אַבְרָהָם", שְׁהֵאֲתֵּעֲרוּתָא־
 38 דְּלַתְמָא ("יִצְחָק") הִיא
 39 בְּבַחֲבֵינַת 'בֶּן', שְׁנִלְקַחְתָּ וְנוֹבַעַת

בס"ד. שבת פרשת תולדות, ב' כסלו, ה'תשכ"ה*

1 וְאַלֶּה תּוֹלְדֵת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, אַבְרָהָם הוֹלִיד
 2 אֶת יִצְחָק¹. וַיְדוּעָה הַקּוֹשֵׁיאַ בְּזָה,
 3 דְּמֵאֲחַר שְׁפָכָר נֶאֱמַר "יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם", לְמָה
 4 חוֹזֵר הַפְּתוּב וְכּוֹפֵל "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק".
 5 גַּם צָרִיךְ לְהַבִּין מְדוּעַ נִזְכָּרוּ בַּפְּתוּב אַבְרָהָם
 6 וְיִצְחָק שְׂתֵּי פְּעָמִים. וּמִבְּאֵר בְּזָה בְּתוֹרָה אֹר²,
 7 וּבְתוֹרַת חַיִּים³ (דִּי חֲסִידֵישֵׁעַ סִּדְרָה),
 8 שְׁ"אַבְרָהָם" הוּא בְּחֵינַת 'מִיִּן דְּכוּרִין',
 9 אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא, וְ"יִצְחָק" הוּא בְּחֵינַת 'מִיִּן
 10 נֹקְבִין', אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא. וַיֵּשׁ בְּזָה שְׁנֵי
 11 עִנְיָנִים. עִנְנָן הָרֵאשׁוֹן הוּא הָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא
 12 שְׁמַעֲוֹרְתָּ אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא, וְזֶהוּ "יִצְחָק בֶּן
 13 אַבְרָהָם", שְׁהֵאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא ("יִצְחָק") הִיא
 14 בְּבַחֲבֵינַת 'בֶּן', שְׁנִלְקַחְתָּ מִהָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא
 15 ("אַבְרָהָם"). וְעִנְנָן הַשָּׁנִי הוּא הָאֲתֵּעֲרוּתָא־
 16 דְּלַעִילָא שְׁ(בְּאָהּ לְאַחֲרֵי הָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא
 17 (וְ)נֹתְנָתָּ כַּח בְּאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא שְׁיִהְיֶה מִמֶּנָּה
 18 עִנְנָן שֶׁל הוֹלְדָה⁴, וְזֶהוּ עִנְנָן "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת
 19 יִצְחָק"⁵. וְעוֹד בְּאֹרֵר בְּזָה⁶, דְּהֵנָּה אַבְרָהָם הוּא
 20 בְּחֵינַת חֲסֵד, וּבְעֵבּוּדַת הָאָדָם הוּא עִנְנָן הָאֲהַבָּה.
 21 וְיִצְחָק הוּא בְּחֵינַת גְּבוּרָה, וּבְעֵבּוּדַת הָאָדָם הוּא
 22 עִנְנָן הִירָאָה. וְכִיִּן שְׁשֵׁנִי הַעִנְיָנִים דְּאֲהַבָּה וְיִרָאָה
 23 נְחָלְקִים בְּכָלְלוֹת לְשְׁתֵּי מְדָרְגוֹת, אֲהַבָּה זֹטָא
 24 וְאֲהַבָּה רְבָה, יִרָאָה זֹטָא וְיִרָאָה עֵילָאָה, לְכֵן
 25 נֶאֱמַר בְּפִסּוּק שְׁתֵּי פְּעָמִים "אַבְרָהָם" וּשְׁתֵּי
 26 פְּעָמִים "יִצְחָק". וְהֵנָּה, סִּדְרָה הַעֲבֹבָה הוּא -
 27 יִרָאָה תְּמָאָה, אֲהַבָּה זֹטָא, אֲהַבָּה רְבָה וְיִרָאָה

1 וְאַלֶּה תּוֹלְדֵת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, אַבְרָהָם הוֹלִיד
 2 אֶת יִצְחָק¹. וַיְדוּעָה הַקּוֹשֵׁיאַ בְּזָה,
 3 דְּמֵאֲחַר שְׁפָכָר נֶאֱמַר "יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם", לְמָה
 4 חוֹזֵר הַפְּתוּב וְכּוֹפֵל "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק".
 5 גַּם צָרִיךְ לְהַבִּין מְדוּעַ נִזְכָּרוּ בַּפְּתוּב אַבְרָהָם
 6 וְיִצְחָק שְׂתֵּי פְּעָמִים. וּמִבְּאֵר בְּזָה בְּתוֹרָה אֹר²,
 7 וּבְתוֹרַת חַיִּים³ (דִּי חֲסִידֵישֵׁעַ סִּדְרָה),
 8 שְׁ"אַבְרָהָם" הוּא בְּחֵינַת 'מִיִּן דְּכוּרִין',
 9 אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא, וְ"יִצְחָק" הוּא בְּחֵינַת 'מִיִּן
 10 נֹקְבִין', אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא. וַיֵּשׁ בְּזָה שְׁנֵי
 11 עִנְיָנִים. עִנְנָן הָרֵאשׁוֹן הוּא הָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא
 12 שְׁמַעֲוֹרְתָּ אֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא, וְזֶהוּ "יִצְחָק בֶּן
 13 אַבְרָהָם", שְׁהֵאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא ("יִצְחָק") הִיא
 14 בְּבַחֲבֵינַת 'בֶּן', שְׁנִלְקַחְתָּ מִהָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַעִילָא
 15 ("אַבְרָהָם"). וְעִנְנָן הַשָּׁנִי הוּא הָאֲתֵּעֲרוּתָא־
 16 דְּלַעִילָא שְׁ(בְּאָהּ לְאַחֲרֵי הָאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא
 17 (וְ)נֹתְנָתָּ כַּח בְּאֲתֵּעֲרוּתָא־דְּלַתְמָא שְׁיִהְיֶה מִמֶּנָּה
 18 עִנְנָן שֶׁל הוֹלְדָה⁴, וְזֶהוּ עִנְנָן "אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת
 19 יִצְחָק"⁵. וְעוֹד בְּאֹרֵר בְּזָה⁶, דְּהֵנָּה אַבְרָהָם הוּא
 20 בְּחֵינַת חֲסֵד, וּבְעֵבּוּדַת הָאָדָם הוּא עִנְנָן הָאֲהַבָּה.
 21 וְיִצְחָק הוּא בְּחֵינַת גְּבוּרָה, וּבְעֵבּוּדַת הָאָדָם הוּא
 22 עִנְנָן הִירָאָה. וְכִיִּן שְׁשֵׁנִי הַעִנְיָנִים דְּאֲהַבָּה וְיִרָאָה
 23 נְחָלְקִים בְּכָלְלוֹת לְשְׁתֵּי מְדָרְגוֹת, אֲהַבָּה זֹטָא
 24 וְאֲהַבָּה רְבָה, יִרָאָה זֹטָא וְיִרָאָה עֵילָאָה, לְכֵן
 25 נֶאֱמַר בְּפִסּוּק שְׁתֵּי פְּעָמִים "אַבְרָהָם" וּשְׁתֵּי
 26 פְּעָמִים "יִצְחָק". וְהֵנָּה, סִּדְרָה הַעֲבֹבָה הוּא -
 27 יִרָאָה תְּמָאָה, אֲהַבָּה זֹטָא, אֲהַבָּה רְבָה וְיִרָאָה

(* ע"פ לקו"ש ח"ה ע' 366 ואילך. 1) ריש פרשתנו. 2) יז, ג-ד. 3) קמג, ג ואילך. קמח, סע"ב ואילך. 4) בדוגמת מ"ד ומ"ן בגשמיות, אשר (א) הזרעת האשה היא ע"י התעוררות הזכר, וגם (ב) בירור טיפת מ"ן (שע"ז נעשה ההולדה) הוא מהמשכת מ"ד (סד"ה ואלה תולדות בתו"א (יז, סע"ג ואילך) ותו"ח (קמח, סע"ב ואילך)). 5) וזהו גם מה שנרמז בתחילת הפסוק תולדות יצחק בן אברהם, אשר התולדות דיצחק הוא להיותו בן אברהם (תו"ח שם (קמח, ד ואילך)). 6) אוה"ת פרשתנו קלו, ב.

ואלה תולדות יצחק בן אברהם

ביאור בדרך אפשר

1 הוא סדר ארבע אותיות שם הַרְוֹ מְלֻמְטָה לְמַעְלָה⁷. וכפי
2 שמוכא בחסידות (מהווה) שהיו"ד של שם הוי היא "דחילו", יראה. וה"א
3 (הראשונה) היא "דחיימו", אהבה. הוא"ו היא "דחיימו" וה"א (האחרונה) היא
4 "דחילו", וסדר הדברים הוא שהתחלה היא ביראה תתאה, אחר כך שתי בחינות
5 של אהבה, אהבה זוטא ואהבה רבה
6 (רמז לדבר: "ואהבת" בנימטריא ב'
7 פעמים "אור", ואחר כך באים לבחינת
8 יראה עילאה שלמעלה מאהבה רבה.
9 וכן הוא גם הסדר בַּעֲבוֹדַת
10 הַתְּפִלָּה (שְׁעָלִיָּה נְאֻמָּה⁸
11 סוּלָם מוּצָב אַרְצָה וְרֵאשׁוֹ
12 מְגִיעַ הַשְּׁמַיְמָה - היינו ססר
13 העבודה בתפילה הוא מהארץ לשמים,
14 מְלֻמְטָה לְמַעְלָה), שְׁלֻכְל־
15 לְרֵאשׁ הַשֵּׁלֶב הַרֵאשׁוֹן בַּעֲבוֹדַת
16 הַתְּפִלָּה הוּא עֲנִין יְרָאָה תַתְּאָה,
17 שְׁצַרְיָכָה לְהִיּוֹת קוֹדֵם
18 הַתְּפִלָּה⁹ בתור הכנה לתפילה
19 (פְּדִיעוּע¹⁰ בתורת החסידות
20 שֶׁהַחֲדוּשׁ דַּעֲבוֹדַת הַתְּפִלָּה
21 שהיא עבודה מיוחדת של התבוננות
22 המעוררת את הרגש הוּא עֲנִין
23 הָאֲהָבָה, וְאִילּוּ עֲנִין הַיְרָאָה
24 צָרִיף לְהִיּוֹת בְּמִשָּׁף כָּל הַיּוֹם
25 ולא רק בעת עבודת התפילה).
26 וְאַחֲרֵיכֵן בְּעַת הַתְּפִלָּה עֲצֻמָּה,
27 צָרִיף לְעוֹרֵר אֶת הָאֲהָבָה,
28 תְּחִלָּה אֲהָבָה זוּטָא וְאַחֲרֵיכֵן
29 בהמשך התפילה, ככל שמוסיפים
30 להתעמק בהתבוננות ולעורר את הרגש,
31 צריך להגיע לדרגה נעלית יותר באהבת
32 ה', אֲהָבָה רַבָּה. וְאַחֲרֵיכֵן
33 בַּתְּפִלָּת 'שְׁמוֹנֶה-עָשָׂר' שהיא עבודת התפילה בָּאִים
34 לְיְרָאָה עֵלְאָה, הדרגה הגבוהה ביראה (הנעלית יותר מאהבה רבה)
35 בִּיטוּל בְּמַצִּיאוֹת בִּיטוּל מוֹחֻלֵט שֶׁל הַמַּצִּיאוֹת הָאִישִׁית.
36 וְזֶהוּ סֵדֵר הַכְּתוּב לִפִּי בִּיאור זֶה בְּעֵינֵים הַפְּנִימִי שֶׁל אַבְרָהָם וַיִּצְחָק
37 "וַיִּצְחָק (בְּ) אַבְרָהָם, אַבְרָהָם (הוֹלִיד אֶת) יִצְחָק", דְּהִינּוּ
38 - ססר הדברים בעבודת ה' הוא יְרָאָה (תַתְּאָה), מִידתוֹ שֶׁל יִצְחָק
39 אֲהָבָה (זוּטָא), מִידתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲהָבָה (רַבָּה) שֶׁגַם הִיא מִידתוֹ
40 שֶׁל אַבְרָהָם, יְרָאָה (עֵלְאָה) שֶׁגַם הִיא מִידתוֹ שֶׁל יִצְחָק.

ביאור בדרך אפשר

1 וּלְפִי שְׁנֵי בִּיאורִים הַנִּזְכָּר מְבַאֵר מַעְלַת יִצְחָק עַל אַבְרָהָם
2 (שְׁלֻכְן הִנֵּה לְעֵתִיד-לְבֹא יֵאמְרוּ לְיִצְחָק דְּוָקָא "כִּי אֲתָה
3 אָבִינוּ"¹¹ כמאמר חכמינו ז"ל בגמרא: "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר
4 רבי יונתן: מאי דכתיב 'כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו
5 אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך".
6 לעתיד-לבוא יאמר לו הקדוש-ברוך
7 הוא לאברהם: בניך חטאו לי! אמר
8 לפניו: ריבוננו של עולם! ימחו על
9 קדושת שמך. אמר: אימרו ליה ליעקב,
10 דהוה ליה צער גידול בניו, אפשר
11 דבעי רחמי עליהו, אמר ליה: בניך
12 חטאו! אמר לפניו: ריבוננו של עולם!
13 ימחו על קדושת שמך! אמר: לא כסבי
14 טעמא, ולא ברדקי עצה.
15 אמר לו ליצחק: בניך חטאו לי! אמר
16 לפניו: ריבוננו של עולם! 'בני ולא
17 בניך? בשעה שהקרימו לפניך נעשה
18 לנשמע קראת להם בני בכורי ישראל,
19 עכשיו בני ולא בניך?... פתחו ואמרו
20 'אתה אבינו...'. לְבִיאור
21 הָרֵאשׁוֹן: פִּיּוֹן שֶׁהַעֲלָאָה
22 דַּגְבוּרוֹת מְלֻמְטָה לְמַעְלָה
23 הִיא לְלֹא הַגְּבֻלָּה, מַה-שְּׂאִינ־
24 כֵּן הַמְּשַׁכֵּת הַחֲסָדִים
25 מְלֻמְטָה לְמַטָּה הִיא
26 בְּהַגְּבֻלָּה¹² כמבואר ב'תורה אור'
27 פרשתנו: "לעתיד-לבוא כתיב כי אתה
28 אבינו שיעקר הצחוק והשמחה יהיה
29 מבחינת יצחק שהוא ממטה למעלה
30 אשר בחינה זו אין קץ ותכלית כו'
31 מה-שאינ-כן (אברהם) בבחינת ממעלה
32 למטה יש לה גבול המשכה למטה
33 ולכן באברהם כתיב ב' פעמים אברהם, אברהם הא' הוא המשכה שיתהווה
34 בחינת חכמה וכינה דאצילות ואלוקי אבותינו כנוכר לעיל. והמשכה ב'
35 בבריאה-יצירה-עשיה. מה-שאינ-כן יצחק בחינת מלמטה למעלה בחינת אין
36 קץ ותכלית והכל ירוממוך סלה. ומוזה נתהווה עיקר הצחוק כי גמירי משמיא
37 מיהב יחבי משקל לא שקלי כו' מיהב הוא בחינת השתלשלות מאין ליש כו'.
38 אבל עבודת האדם הוא ההיפוך והוא להיות ביטול היש לאין והוא בחינת
39 יצחק צחוק ותענוג גדול". וְלְבִיאור הַשְּׁנֵי - כִּי יְרָאָה¹³ מִידתוֹ שֶׁל
40 יִצְחָק הִיא לְמַעְלָה מְאֲהָבָה¹⁴ מִידתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם.

(7) תו"א מקץ מ, ד. לקו"ת בלק עג, א. 8) לשון הכתוב - ויצא כח, יב. וראה זח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. ת"ז תי' מה.
(9) ובלקו"ת שם, שיראה תתאה היא בפסוקי דזמרה. 10) קונטרס העבודה פ"ג. 11) שבת פט, ב. 12) תו"א שם יז, ג. תו"ח
שם קמה, ד. 13) וגם יראה תתאה (שבגילוי היא למטה גם מאהבה זוטא) שרשה ביראה עילאה (שלמעלה גם מאהבה רבה)
- לקו"ת ראה לא, א. וראה בקונטרס העבודה שם, שאהבה היא בבחי' גילויים, ויראה, גם יראה תתאה, היא בבחי' עצמות.
(14) אוה"ת שם. וראה גם תו"ח שם קמז, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ב) וְהָיָה בְּאֶחָד הַבְּיָכְלָאֵף כַּךְ שֶׁל מֵאֵמְרֵי חֲסִידוֹת בִּכְתָב יָד שֶׁיִּצְאֹאוּ
 2 לְאַחֲרוֹנָה לְחֻרְוֹת¹⁵ (בדרך כלל הכוונה לכתבים שהיו ברוסיה והגיעו
 3 לידי הרבי), יִשְׁנֹנוּ מֵאֵמֶר חֲסִידוֹת שֶׁל הַיְצֻמָּח צְדָק' עַל הַפְּסוּק
 4 "וְאֵלֶּה תוֹלְדוֹת יִצְחָק", וְבוֹ מִבְּאֵר, שֶׁעֵיקַר הַמַּעֲלָה דִּיצְחָק
 5 עַל אֲבֵרָהּם הִיא לְעֵתִיד לְבוֹא.
 6 בימות המשיח דְּוָקָא. וְהִינּוּ, 1
 7 שְׁגַם עֲכָשׁוּ בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת יֵשׁ 2
 8 מַעֲלָה בְּגִבּוֹרָה מִיְדוּתוֹ שֶׁל יִצְחָק 2
 9 עַל חֶסֶד מִיְדוּתוֹ שֶׁל אֲבֵרָהּם 3
 10 (כמבואר לעיל מעלת ההעלאה מלמטה 4
 11 למעלה על ההמשכה מלמעלה למטה), 5
 12 אֲבָל בְּזִמְנֵי הַזֶּה בְּכַדִּי שֶׁתְּהִיָּה 6
 13 מַעֲלַת הַגְּבוּרָה, צְרִיכָה 7
 14 הַגְּבוּרָה לְקַבֵּל מִהַחֶסֶד מִקּוֹר 8
 15 הַהִשְׁפָּעָה. מִהַשְׁאִיבֵי-פֶן לְעֵתִיד, 9
 16 לֹא תִצְטָרֵף הַגְּבוּרָה לְקַבֵּל 10
 17 מִהַחֶסֶד¹⁶ וְלֹכֵן דּוּקָא לְעֵתִיד לְבוֹא 11
 18 מַעֲלַת הַגְּבוּרָה תְּבוֹא לִידֵי בִיטוּי.
 19 וְעַל-פִּיזָה מִבְּאֵר הַסְּתִיבָה 12
 20 לְכַאוּרָה בֵּין הַמִּבְּאֵר בְּכַמָּה 13
 21 מְקוֹמוֹת בְּקַבְלָה וְחֲסִידוֹת 14
 22 שֶׁחֲסִידֵים הֵם לְמַעֲלָה 15
 23 מִגְּבוּרָתוֹ, וְבֵין הַמִּבְּאֵר בְּכַמָּה 16
 24 מְקוֹמוֹת בְּעֵנֵן מַעֲלַת הַזֶּהב 17
 25 (גְּבוּרָה) עַל הַפְּסָף (חֶסֶד). כִּפִּי 18
 26 שֶׁמִּשְׁמִיךְ וּמְפָרֵט. דְּהִנֵּה יְדוּעָה¹⁷ 19
 27 בְּתוֹרַת חֲסִידוֹת בְּעֵנֵן מַחְלֻקַּת 20
 28 קִרְחָה עַל כְּהוֹנֵת אֶהְרֹן, שֶׁרָצָה 21
 29 קוֹרָה שֶׁהַגְּבוּרָה לֹא יִהְיֶה 22
 30 טְפֹלוֹת לְחֲסִידֵים אֵלֶּא הַגְּבוּרוֹת 31
 32 יִהְיוּ עֵיקַר (בְּדוּגְמָה דְּלְעֵתִיד, 32
 33 שְׁאֵז יִהְיוּ הַגְּבוּרוֹת עֵיקַר), 33
 34 אֲבָל הָאֵמֶת הִיא שַׁעַר שֶׁלֹּא נִשְׁלַמָּה 34
 35 'עֲבוּדַת הַבִּירוּרִים' אִי אִפְשֶׁר שֶׁהַגְּבוּרוֹת 35
 36 יִהְיוּ הַעֵיקַר.
 37 וְעַל זֶה נִעְנַשׁ קוֹרָח, כִּי עַל-יְדֵי 36
 37 שֶׁהַפְּרִיד (וְאֵתְפֹלֵג נַחֲלֵק וְנִפְרַד) 37
 38 הַגְּבוּרוֹת מִהַחֲסִידֵים, גְּרָם 38
 39 חֲסִירוֹן בְּשִׁנְיָהּ, הֵן בְּחֲסִידֵים 39
 40 וְהֵן בְּגִבּוֹרוֹת (שְׁזָהוּ פִירוּשׁ 40
 41 נוֹסֵף בְּיֵאוּתְפֹלֵג, שֶׁהוּא עֵנֵן 41
 42 שֶׁל מַחְלֻקַּת וְחֲסִירוֹן בְּכָל 42

אֶחָד מֵהֶם גּוֹפֵא עֲצוּמוֹ), וְלֹכֵן הִיָּה גַם עֲנִשׁוֹ שֶׁל קוֹרָח 43
 (שֶׁהַעוֹנֵשׁ הוּא לְפִי הַפְּגָם¹⁸, כְּמִבּוֹאֵר בְּתַנְיָא פֶרֶק כָּד (בְּהַגְהָה) "וּלְפִי 44
 עֵרֶךְ וְחֻלּוּקֵי בְּחִינַת הַפְּגָם בְּנִפְשׁ וּבִשְׂרָשָׁה בְּעֵלְיוֹנִים, כִּךְ הֵם חֻלּוּקֵי בְּחִינַת 45
 הַמִּיּוּקָה וְהַעוֹנֵשׁ בְּגִיּוּנִים אוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה לְכָל עוֹנוֹ וְחֲטָא עוֹנֵשׁ מִיּוּחַד לְמַרְק 46
 וְלֹהֲעֵבִיר הַלְכֻלֹךְ וְהַפְּגָם וְכֵן בְּחִיבֵי 47
 מִיְתָה וְכֹרֵת אֵין פּוֹגְמִין כּוֹלָם בְּשׁוּוֹה" (48
 וְהַעוֹנֵשׁ שֶׁל קוֹרָח הִיָּה בְּאוֹפֵן 49
 שֶׁהִיָּה גַם מִן הַבְּלוּעִים וְגַם 50
 מִן הַשְּׂרוּפִים¹⁹, שְׁגַבִּי 51
 הַבְּלוּעִים כְּתִיב²⁰ וַיִּרְדּוּ, 52
 וַיִּדְהָה מִלְּמַעֲלָה לְמִטָּה (חֶסֶד 53
 שֶׁעֵנִינוּ הַשְּׁפָעָה מִלְּמַטָּה לְמַעֲלָה), 54
 וְעֵנֵן הַשְּׂרִיפָה הוּא מְלִמְטָה 55
 לְמַעֲלָה (גְּבוּרָה שֶׁעֵנִינוּ הַעֲלָאָה 56
 מִלְּמַטָּה לְמַעֲלָה), כִּיּוֹן שְׁפָגַם 57
 בְּשִׁנְיָה הַעֲנִינִים הֵן בְּעֵנֵן חֲסִיד 58
 וְהֵן בְּעֵנֵן הַגְּבוּרָה. 59
 וְנוֹסֵף עַל מַה שֶׁמְצִינּוּ 60
 בְּמַחְלֻקַּת קִרְחָה שֶׁהִיָּתָה 61
 מַחְלֻקַּת שֶׁלֹּא לְשֵׁם שְׁמִיָם²¹, 62
 מְצִינּוּ עַל-דֶּרֶךְ-זֶה גַם 63
 בְּקִדּוּשָׁה וְלֹאֲחֵר מִתַּן-תּוֹרָה, 64
 גְּבִי שְׁלֵמָה הַמְּלֶךְ, שְׁבִזְמִנּוּ 65
 קִימָא סִיְהֵרָא בְּאַשְׁלֵמוּתָא²², 66
 הִירֵחַ הִיָּה בְּשִׁלְמוֹתָהּ שֶׁנִּעְנַשׁ 67
 הַמֶּלֶךְ עַל כֶּף שֶׁכֶּסֶף לֹא נִחְשָׁב 68
 בְּקִמְיוֹ לְמֵאוּמָה, כִּי אֵין 69
 חֲשִׁיבוֹת כֶּלָּל לְכֶסֶף (חֲסִידֵים) 70
 לְגַבִּי הַזֶּהב (גְּבוּרוֹת)²³ כְּמִבּוֹא 71
 בּוֹהֵר שְׁכוּחַ הַשֶּׁמֶשׁ הַמֵּאִיר בְּעַפְר 72
 הָאֵרֶץ שְׁבִין הַהָרִים עוֹשֶׂה זָהב וְאֵלְמָלֶא 73
 חִיּוֹת רַעוּת שֶׁנִּמְצְאוּת שֶׁם הַרְבֵּה, לֹא 74
 הִיוּ אֲנָשִׁים עֲנִיִּים, וְעַל כֵּן כִּימֵי שְׁלֵמָה 75
 אֵין כֶּסֶף נִחְשָׁב מֵאוּמָה כִּי בְּגַלְל תּוֹקֵף 76
 הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ הַרְבֵּה זָהב, וְאוֹתוֹ עֶפֶר הוּא 77
 צַד הַדִּין (גְּבוּרָה), וְכִשְׁשֵׁלְמָה חֲסִתְכֵל 78
 בּוֹ, שִׁיבָח וְאֵמֶר 'הַכּוֹל הִיָּה מִן הָעֶפֶר'. 79
 וְכַהֲמִשְׁךְ דְּבִירֵי הַזֶּהרָה נִאֲמַר שֶׁשְׁלֵמָה 80
 טַעַם בּוֹהֵר כִּי רָאָה שֶׁהִירֵחַ מִתְקַרֵּב 81
 לְשִׁמְשׁ וְהִימִין מִחִבְקָתָהּ, וְהַשְׁמָלָה תַּחַת 82
 הָרָאשׁ (כְּכָתוּב "שְׁמָלוֹ תַּחַת לְרֹאשִׁי 83
 וְיָמִינוֹ תַּחֲבִיבֵנִי") וְכִיּוֹן שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ הִירֵחַ 84

(15) באב. מס' 31 (נדפס לאח"ז באוה"ת בראשית כרך ד תתיח, ב). (16) ראה גם סד"ה ואלה תולדות בתו"ח שם. (17) לקו"ת קרח נד, ב. ובכ"מ. (18) תניא פכ"ד. (19) סנהדרין קי, א. (20) קרח טז, ל-לג. (21) אבות פ"ה מ"ז. (22) שמור"ר פט"ו, כו. (23) מלכים"א י, כא. זח"א רנ, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 התקברו זו לזו, אמר מה עושה הימין והרי אינה אלא לקרב, מיד אין כסף
 2 נחשב בימי שלמה. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה דחית את הימין (צד
 3 החסד), חייך שתצטרך לחסד בני אדם ולא תמצא. מיד סטתה השמש ממנגד
 4 הירח והירח התחיל להחשיך, והיה שלמה מחזר על הפתחים ואומר 'אני
 5 קהלת' ולא היה מי שיעשה איתו חסד,
 6 כי הוא דחה את הימין ולא החשיב
 7 אותו.
 8 וְלִכְאוּרָה לא מובן מה החיסרון בכך
 9 שהכסף, היינו החסד, לא נחשב, הרי
 10 כֵּן הוּא פְּאָמֶת, וְכַמְבָּאָר
 11 בְּכַמְּה מְקוּמוֹת (וּבְקִיצוֹר
 12 בַּתְּנִיא²⁴) הַעֲנִין דְּכַמְעֵלַת
 13 הַזָּהָב מִידַת הַגְּבוּרָה עַל הַפְּסָף
 14 מִידַת הַחֲסָד?
 15 וּמְבָאָר ה'צִמְח צֶדֶק',
 16 שְׁבִשְׁבִיל הַבִּירוּרִים של הטוב
 17 מהרע יֵשׁ צוּרָף בְּחֲסָדִים,
 18 וְדוֹקָא עַל-יְדֵי-זֶה יְכוּלִים
 19 הַגְּבוּרוֹת לְהִיּוֹת כְּדָבְעִי. וְלִכֵּן,
 20 הִגָּה עֲתָה בּוֹמֵן הַגְּלוּת בְּזִמָּן
 21 הַבִּירוּרִים, צְרִיכִים הַלְוִים
 22 שְׁעִינִים גְּבוּרוֹת לְהִיּוֹת טְפִלִים
 23 לְכַתְּנִים²⁵ שְׁעִינִים חֲסָד. וְדוֹקָא
 24 לְעֲתִיד כִּימוֹת הַמַּשִּׁיחַ, לְאַחֲרֵי
 25 גָּמַר כָּל הַבִּירוּרִים, כְּאֲשֶׁר כָּבַר
 26 לֹא תִהְיֶה מְצִיאוֹת של רע, כִּי יִקְרִי
 27 הַיַּעֲקֹב "אֵת רוּחַ הַטּוֹמְאָה
 28 אֲעִבִיר מִן הָאָרֶץ"²⁶,
 29 וְהַעֲבֹדָה תִּהְיֶה בְּקִדּוּשָׁה
 30 בְּלִבָּהּ, אֲזַי יִהְיוּ הַגְּבוּרוֹת
 31 לְמַעֲלָה לְגַמְרֵי מֵהַחֲסָדִים.
 32 ג) וּבַעֲנִין מַעֲלַת הַגְּבוּרוֹת עַל
 33 הַחֲסָדִים - מְבָאָר ה'צִמְח
 34 צֶדֶק' שָׁם, שְׁזָהוּ עַל-דֶּרֶךְ
 35 מַעֲלַת ה'מְסִירוֹת נִפְשׁ'
 36 (הַעֲלָאָה) עַל עֶסֶק הַתּוֹרָה
 37 וּמַצּוֹת (הַמְשַׁכָּה), שְׁעַל-יְדֵי
 38 תּוֹרָה וּמַצּוֹת נַעֲשֶׂה יַחֲד
 39 חִיבוֹר וְהַמְשַׁכָּה פְּנִימִית של ו"ה
 40 האותיות האחרונות של שם הוי',
 41 המידות העליונות (זעיר אנפין)
 42 והמלכות, וְעַל-יְדֵי מְסִירוֹת-נִפְשׁ

נַעֲשֶׂה יַחֲדוּר י"ה²⁷, האותיות הראשונות של שם הוי' הנעלות יותר
 שְׁעִנְיָנוּ של 'יחוד' זה הוּא הַתְּגַלּוּת 'עֲתִיק' בחינת 'עתיק יומין'
 שבבחינת ה'כתר' שלמעלה מעשר הספירות, שְׁלִכְנָן אֵין טַעַם המובן
 ומושג בשכל עַל מְסִירוֹת-נִפְשׁ, כִּינָן שְׁזָהוּ עֲנִין הַקְּשׁוֹר עִם
 בְּחִינַת 'עֲתִיק' שְׁלִמְעֵלָה
 מֵהַשְׁתַּלְּשׁוּת (וּבְנִפְשׁ הָאָדָם,
 הַרִי זֶה בְּחִינַת עֲצֵם הַנִּפְשׁ
 שְׁלִמְעֵלָה מִכַּחוֹת פְּנִימִיִים²⁸
 המלוכשים בגוף לפי ערכו ויכולת
 הקליטה שלו). וְזָהוּ גַם מָה
 שְׁמַצִּינוּ שְׁכַאֲשֶׁר ה'בֵּית'
 יוֹסֵף' לֹא זָכָה לְאַתּוֹקְדָא עַל
 קְדוּשַׁת שְׁמִיָּה רַבָּא, להישרף על
 קדושת השם הגדול, היינו למסור את
 נפשו על קידוש השם, הִגָּה אָף
 שְׁעַל-יְדֵי-זֶה קִיָּם יוֹתֵר תּוֹרָה
 וּמַצּוֹת, הַרִי זֶה נִחְשָׁב לְעִנִּין
 שֶׁל עוֹנֵשׁ²⁹ וְהַעֲדֵר הַזְּכוּת לְגַבִּי.
 וְזָהוּ גַם דִּיּוּק לְשׁוֹן הַזֵּהר³⁰
 "גּוֹפָא דְלָא סְלִיק בֵּיהּ נְהוּרָא
 דְנִשְׁמָתָא מְבִטְשִׁין לִיהּ וְסְלִיק
 בֵּיהּ נְהוּרָא, גּוֹף שֶׁלֹּא עוֹלֵה [נדלק
 ומאיר] בו אור הנשמה, מבטשים אותו
 ועולה בו האור, סְלִיק דִּיקָא,
 חוֹזֵר מְדִיִּיק וְאוֹמֵר "סְלִיק", כלומר
 עוֹלֵה, הִינּוּ, שְׁלֹא מְסַפִּיק שֵׁישׁ
 בּוֹ אֹר, אֲלֵא הָאֹר צְרִיף
 לְהִיּוֹת "סְלִיק בֵּיהּ", בְּדֶרֶךְ
 הַעֲלָאָה ולא רק בדרך המשכה.
 וְיֵשׁ לְקֶשֶׁר זֶה עִם מָה שְׁכַתּוּב
 בְּפִרְשֵׁתָנוּ³¹ וְיִתְּן-לָךְ הָאֱלֹקִים
 גּוֹ', שָׁם אֱלֹקִים דִּיקָא, הכתוב
 מְדִיִּיק וְאוֹמֵר שֶׁהַבְּרָכָה תְּבוֹא מִשָּׁם
 אֲלוֹקִים, מִידַת הַגְּבוּרָה, כִּינָן
 שְׁדוֹקָא עַל-יְדֵי הַגְּבוּרוֹת
 נִמְשָׁף תּוֹסֶפֶת אֹר, כִּינָן
 לְעִיל בְּשִׁיחוֹת שֶׁנִּאֲמָרוּ בַּתּוֹעֲדוֹת זו
 בְּאֵרוֹכָה³².

וְיֵשׁ לְקֶשֶׁר זֶה עִם מָה שְׁכַתּוּב בְּפִרְשֵׁתָנוּ³¹ וְיִתְּן-לָךְ הָאֱלֹקִים גּוֹ', שָׁם אֱלֹקִים
 דִּיקָא, כִּינָן שְׁדוֹקָא עַל-יְדֵי הַגְּבוּרוֹת נִמְשָׁף תּוֹסֶפֶת אֹר, כִּינָן לְעִיל
 בְּאֵרוֹכָה³².

(24) פ"נ. (25) ראה גם לקו"ת שם, ג. (26) זכרי' יג, ב. (27) ראה גם לקו"ת אמור לג, ג. בלק עה, ב. (28) ראה גם תו"א מג"א צט, ב. לקו"ת ויקרא ד, ג. (29) מגיד מישרים ר"פ בראשית סד"ה הלא לך למינדע. פ' אמור ד"ה אח"כ פי' לי. פ' בחוקות ד"ה ביום הנזכר. ובכ"מ. (30) ח"ג קסח, א. (31) כז, כח. (32) בשיחות שלפני המאמר - ס"ט (תורת מנחם - התוועדויות חמ"א ע' 289 ואילך).